

Mortepumpen

INFORMASJONSBLAD FOR ELDRE I STAVANGER

NR. 1
2006

29. ÅRGANG

Informasjonsblad for eldre
i Stavanger

Utgitt av:
Stavanger kommune
Oppvekst og levekår

Redaktør:
Stein Hugo Kjelby

Redaksjonskomité:
Inger Lied
inger.lied@stavanger.kommune.no

Helga Laake
hlaake@frisurf.no

Halvor Ingebretsen
h.ingebretsen@sensewave.com

Randi Folkestad
ifol@online.no

Gerd Borgenvik
gebo80@msn.com

Stein Hugo Kjelby
skjelby@stavanger.kommune.no

Redaksjonens adresse:
«Mortepumpen»
Eiganes og Tasta
helse- og sosialdistrikt
St. Svithunsgt. 5
4005 Stavanger
Tlf. 51 50 82 96

Bladet kommer ut 4 ganger pr.
år og sendes fritt til alle over
67 år i Stavanger kommune

Neste nummer kommer ut
9. juni 2006

Stoff må være i redaksjonen
21. april 2006

Forsidebilde:

Kari Thu er denne gang vår
Byprofil. Bildet er fra
kongebesøket i 1984

Foto:
Johan Lindal.

Opplag:
12.000 eksemplarer

Trykk og layout:
Allservice AS
4017 Stavanger

På redaktørkrakken:

Å tenke seg om

De fleste av oss har opplevd å bli misforstått. Det vi sa ble oppfattet på en helt annen måte enn slik vi mente å si det. Dette er et fenomen som eksisterer i alle deler av samfunnet der to eller flere skal kommunisere sammen og fenomenet kan brukes bevisst eller ubevisst.

Etter et langt ekteskap, for eksempel, har vi lært eller ikke lært, at kommunikasjon mellom to personer ikke alltid er like lett. Selv om en etter hvert kjenner hverandre ganske godt, kan misforståelser oppstå. Da tenker vi ofte, eller sier halvhøyt til oss selv: «Er det rart at der er ufred i verden?»

For en redaktør går det nesten ikke an å ikke kommentere det som skjer i verden i disse tider. Hver og en av oss grøsser over, etter min mening, konsekvensene av det vi tolker som overreaksjon, men det er ikke tvil om hvem som først provoserte. Spørsmålet i etterkant må bli: Skal ytringsfriheten bli vestens nye gud? Skal vi i ytringsfrihetens navn kunne si, skrive, gjøre og tegne det vi vil?

Jeg tror, selv om de ikke sier det, at de som først publiserte disse tegningene, angrer bittert. Å alltid kunne se konsekvenser av det en gjør, er sannelig ikke lett!

Her på berget har det også «skvulpet i andedammen». Jeg har prøvd å samle alle avisinnleggene og leserbrevne om saken. Folk har hisset seg, ikke fordi en tegning viftet foran ansiktet, men en stor rød meteor. Det er blitt en god bunke avisopplag jeg fortelle. For å dempe det hele betegnes dette som folks engasjement. Engasjement er viktig. Den som husker en del år tilbake vil erindre at vi i Stavanger opplevde et lignende engasjement da sjøfartsmonumentet skulle plasseres på Torget. Kunstneren var Arnold Haukeland og monumentet ble bekostet av rederiet Sigvald Bergesen i anledning rederiets 75 års jubileum og 100 års dagen for grunnleggeren. «Regå» ble monumentet kalt på folkemunne.

Vi ser på engasjementet som positivt og konstruktivt. Det fremmer fellesskap, kultur og frisker opp hverdagen.

Samtidig er det fremdeles lov til å tenke seg om, gjerne to ganger.

BYPROFILEN

Kari Thu

Stavangers første og eneste kvinnelige ordfører

Tekst og foto: Gerd Borgenvik

Vi sitter på Eldres Kafé og ser ut over Breiavannet. Bedre kulisser for et intervju med Kari Thu kan vi ikke finne enn nettopp her, midt i Stavangers hjerte.

Kari ble født 11. februar 1939 på Buøy, men to år gammel flyttet hun med sine foreldre til Hundvåg. Der har hun bodd siden, og har heller ingen planer om å flytte. De to døtrene med barn bor i nærheten, og hun gleder seg over å ha nærkontakt med familien.

«Har du aldri hatt planer om å flytte fra Hundvåg?» spør jeg.

«Absolutt ikke. Jeg får vel snart søke plass på Øyane sykehjem,» sier hun og ler.

Oppvekst og utdanning

Kari var enebarn, og moren la vekt på å gi henne en god oppdragelse. I lange tider var det bare de to, for faren seilte i utenriksfart. Det hadde også sine fordeler, for ni år gammel fikk hun være med ham på en tur til New York, en stor opplevelse for et barn på den tiden.

Kari utdannet seg til lærer, og hun praktiserte først på Buøy og siden på Hundvåg fram til 1978.

Hun ble tidlig politisk engasjert, og i

1972 ble hun valgt inn i bystyret for Høyre. Hun satt sammen med Lars Vaage i sosialstyret, ble leder i det nyoppnevnte barnehageutvalget og var med i edruskapsnemnda.

Lars Våge oppdaget potensialet i den vevre dama med de store brillene, og i årene som fulgte gjorde hun seg stadig mer bemerket på den politiske arena.

I 1978 ble hun kommunalråd sammen med Hilmar Egeli og Halvor Hjertvik, de første kommunalrådene i Stavanger.

Stavangers første kvinnelige ordfører

Det vakte nok en smule oppsikt da Kari Thu i 1982 ble utnevnt til ordfører i Stavanger. Hun overtok etter Arne Rettedal som ble kommunalminister. Kvinnelig ordfører? Det var noe nytt. «Det ble seks spennende og utfordrende år,» sier hun, «og det mest gledelige var samarbeidet vi hadde på tvers av partilinjene.»

Hun nevner også arbeidet med å forsvare Stavangers posisjon som oljehovedstad, samtidig som det var viktig å bevare byens særpreg. Økonomien var god, noe skoler, barnehager, kirker og bydelshus nøt godt av.

I denne perioden kom også Kon-

Kari Thu midt i Stavangers hjerte.

serthuset, Kulturhuset på Sølvberget og Musikk-konservatoriet med musikk-skolen, så byen fikk et virkelig løft.

Kjendisstatus – ikke bare en dans på roser

«Var det ikke litt skummelt å overta etter en mann som Rettedal?»

«Jo, det må jeg ærlig innrømme. Det såret meg at noen mente jeg var en marionett for Rettedal. Det var ikke tilfelle. Han tok riktignok kontakt en og annen gang, men la seg aldri opp i det jeg gjorde. Derimot hendte det at jeg ringte til ham og ba om råd.

En annen ting jeg ikke likte, var alle de kommentarene som gikk på utseendet. Det er det bare kvinner som er utsatt for. Du hører ikke det samme når det gjelder menn.

I 1988 overtok Leif Måsvær ordførerkedet, og i 1990 ble jeg utnevnt til reiselivssjef i Rogaland, en oppgave som også bød på store utfordringer, spesielt med å få til samarbeid innad i fylket og med Vestlandet for øvrig. I denne jobben ble jeg til 1990.»

Livet etterpå

«Jeg merket etter hvert at jeg hadde drevet råvdrift på meg selv, og det endte med at jeg møtte veggen, som det heter. Jeg valgte derfor å pensjonere meg da jeg var 62. Da var jeg ganske langt nede, men jeg var heldig og fikk god hjelp til å komme meg på beina igjen.»

«Lengter du noen gang tilbake til offentlighetens lys?»

«Det hender nok i blant, særlig når jeg tenker på alle de vennene jeg fikk både i politikken og i yrket mitt som lærer. Heldigvis er det mange jeg fortsatt har kontakt med, og jeg blir jevnlig invitert med på forskjellige tilstelninger.

Dessuten er det godt å kunne bruke tiden til trim, lesing, håndarbeid og samvær med familien, og fortsatt har jeg en del verv. Jeg er blant annet leder for et kulturutvalg under menighetenes fellesråd. Kirken står for en stor del av vår kulturarv og har mye å bidra med. Ikke minst er det viktig å nå fram med kulturtilbud for barn og unge i forbindelse med Kulturby-prosjektet i 2008.»

På eldrekafeen treffer hun gamle kjente.

Alderdommen

«Hvilke tanker gjør du deg om alderdom og helse?»

«Det er viktig å holde seg aktiv så lenge som mulig, og så er det et ønske at flest mulig må få anledning til å bo i sitt eget hjem lengst mulig. Dette stiller selvsagt store krav til en god hjemmetjeneste, et godt kommunalt tilbud kombinert med private tjenester. Dette må vi jobbe aktivt med, og her bør også alle eldreorganisasjoner stå på.»

«Bare et spørsmål til slutt. Er det snart på tide med en kvinnelig ordfører igjen?»

«Ja, det håper jeg, innen rimelig tid.

Menn og kvinner har ofte forskjellige innfallsvinkler. Det kan være saker som kvinner vektlegger sterkere enn menn, og møteledelsen er en annen. Det er også viktig å være et forbilde for andre kvinner, men det aller viktigste er likevel å være seg selv.»

11. februar fyller Kari Thu 67 år, men det er det ikke lett å se. Hårsveisen er moderne og kroppen like nett. De store brillene er byttet ut med noen litt mer moderne, men smilet er samme. Damen er fortsatt full av energi, og det blir nok en del år til hun flytter inn på Øyane sykehjem for godt!

Sansen for velvære

av Randi Folkestad

Velvære er så mangt. Det kan være å komme inn i varmen etter å ha vært utsatt for innpåsletne værguder. Kanskje når du etter en lang fjelltur omsider når hytta hvor du får ly og varm mat. Men velvære kan også være en følelse av ubeskrivelig matthet i kropp og sjel etter et tyrkisk bad med etterfølgende massasje. Slik behandling kan få deg til å føle deg som en katt, det er like før du begynner å male.

Tro nå endelig ikke at du behøver reise langt av sted for å ikle deg denne prikkingen i huden som gjerne assisterer velvære. Kanskje kommer følelsen etter en grundig utvendig renselsesprosess med etterfølgende muskelmanipulering. Heldigvis har også denne byen fått en og annen institusjon som kan påføre deg den ønskede virkning. Men dette er forholdsvis nytt.

Det er ikke så mange tiår siden de færreste av oss hadde bad i huset og massasje var noe bare bokserne fikk før og etter kamp. Denne kunnskapen hentet i hvert fall jeg fra gamle filmer i sort og hvitt. Noen av oss har ellers dukket ned i Eilert Sunds beretninger der en av dem som har tittel Renligheds-Stellet i Norge (1868). Sund beskrev den norske renligheten eller snarere mangel på sådan. Av dette skriftet går det fram at de færreste hadde oppdaget at å holde kroppen ren gir følelse av velvære. Altså er velvære noe som kanskje ble glemt ved romerrikets fall og først gjenoppsto når vi fikk bad, de fleste av oss.

Vi har ellers lite å skryte av

Dessverre er det fremdeles noen i dette landet som tror at nettopp vi er det renseligste folket i Europa og vel så det! For det skal jeg si dere, ute i Europa går vi for å være svært så urenselige når vi befinner oss i situasjoner der vi ikke har tilgang til bad og må nøye oss med vann i mugge og vaskefat. Av utenlandske venner har jeg hørt beretninger om norske studenter i det vi liker å kalle u-land, om hvordan de synes ikke ha lært at det går an å holde seg og omgivelsene rene uten å ha tilgang til ubegrenset mengde vann.

For mange hundre år siden var det arabere og andre folk i Nord-Afrika og Asia som oppdaget at det å holde seg ren også holdt sykdommer borte. Kinesere og japanere var like godt orientert om hva velvære var. Bare vi i Europa syntes ikke å ha oppdaget hvordan det føltes å holde hår og kropp fri for lus og annen styggedom.

Men nå er jeg i ferd med å skrive meg ut på viddene så nå vil jeg tilbake til for eksempel svømmehallen i Stavanger sentrum med badstue, pluss massasjestolen bak forhenget. Ett av de rimelige tilbud på velvære vi har i denne byen

I tillegg til svømmehallene finnes de private institusjoner som gir massasje med og uten velluktende oljer. Og nå i mars kommer det SPA hotell på Hjelmeland der de lover deg full overhaling med eller uten gjørme på kroppen etter det jeg forstår av den pågående reklamen i avisene.

For mange år siden fant jeg denne gjenstanden i en antikvitetsbutikk under et besøk i Izmir, byen som en gang het Smyrna. Den byen forbinder jeg helst med fiken og spennende daddelesker ved juletider i gamle dager. Men tilbake til gjenstanden. I gamle dager bar tyrkiske kvinner med seg slike når de gikk i haman, det tyrkiske badet. Lokket skjulte såpe og svamp.

Den som har vært i Israel og besøkt Dødehavet blir ganske vidåpen i øynene når de ser folk spasere på stranden, innsmurt med gråsvart gjørme. Også det skal gi velvære når gjørmen vaskes av og huden igjen er synlig i glatt og forskjønnet fasong. Men å bade i dette innhavets saltlake er ingen fornøyelse. Det er ekkelt. Du flyter opp og vannet lukter ikke godt. Ikke kan du svømme i Dødehavet heller.

Gå aldri forbi et tyrkisk bad uten å prøve det

Nei, da takke meg til et besøk i en hamam. Når du har kledd av deg det meste blir du ført inn i et meget varmt rom. Der får du tid til å innhente deg sjøl, tine opp og slappe av. Etter det kan du vaske deg for egen maskin, men det ville være dumt. I stedet skal du ta i mot tilbudet på å bli såpevasket og skrubbet fra topp til tå. Personen

som står for vaskingen bruker en slags pose, innsatt med såpe. Denne blir slått mot marmorbenken et par ganger til den har blåst seg opp og så blir du dasket med den til skummet dekker deg. Deretter skrubbet til du føler du gløder i huden. Du skuer nedover deg sjøl for å se om du har hud igjen på kroppen. Mens du gnir såpeskummet ut av øynene, blir du geleidet bort til en annen benk for å bli skylt. Mugge på mugge med lunkent vann blir helt

over deg. Nå får du endelig hvile i et kjølig rom etter å ha tørket ditt medtatte legeme. En kopp te vederkveger deg mens du ligger i ro på brisken og nyter renheten.

Da er det massøren trår til. Etter at du har gullet ned tekoppen og nesten er sovnet. Du kan få en dame om du vil til å kna muskulaturen, men jeg ville ikke og fikk dermed en mann som gikk over hver en muskel i kroppen min, med hård hånd. Etterpå var det ny hvil før jeg endelig spankulerte ut i solen som et nytt menneske.

Jo, jeg vet at slike opplevelser ikke er enhver forunt. Men det finnes velværepoplevelser du kan unne deg for en rimelig penge. Det er opphold i badstue og basseng på kommunal anstalt her i byen for en rimelig penge. I tillegg kan du prøve massasjestolen. Hvis du tør!

Stavanger i den vanskelige tiden

Av Jan Gjerde

I sin nye bok, «Fattig-Stavanger – en bok om Stavanger 1900–1940 skrevet for ungdom», benytter lokalhistorikeren og læreren Gunnar A. Skadberg et fortellergrep som vi kjenner fra flere av hans tidligste bøker. Hvert kapittel tar for seg et avgrenset tema som avsluttes med ordforklaringer, oppgaver og oppgaver uten fasitsvar. Selv om dette er en bok skrevet for unge, tror jeg også at den vil interessere mange andre, ikke minst dem i den eldre generasjon som selv har opplevd denne tiden eller som kjenner den fra beretninger i sin egen familie.

En del av stoffet han behandler, er kjent fra andre bøker, men forfatteren har gitt hver fortelling nye opplysninger og ytterligere dybde. Nye, viktige detaljer er blitt dokumentert for første gang. Gunnar A. Skadberg er forsker i ordets beste betydning. Han fordyper seg i arkivstudier og foretar intervjuer som kaster nytt lys, ikke bare over selve fortellingen, men også i analysen av den. Hver fortelling inngår i en helhet, gitt av temaet «Fattig-Stavanger» og med brokker fra livshistorien til morbroren, Louis Torgersen, som en sammenbindende tråd, som tegnes i boken.

Det kan legges mange perspektiver på lesningen av Skadberg nye bok. Han legger inn sosiologiske, næringshistoriske, psykologiske, politiske og etiske momenter i fortellingene. I noen fagkretser kan dette kanskje bli lagt ham til last. I min verden er det dette som gir hans bøker, og

i særlig grad denne, tilleggsdimensjoner som vi sjelden finner i tilsvarende bøker.

Fattig-Stavanger starter med Torgersen-familiens ankomst til Stavanger i år 1900. Mor Gina og to barn, Louis og Florence, kom tilbake fra USA etter mislykket immigrasjon til det forjettede land. Far Torger ble tilbake. Med dette utgangspunktet belyses tilflyttingsstrømmene til Stavanger og de spesielle faktorer ved byens økonomiske historie og næringsgrunnlaget som vekselvis la grunnlag for rikdom og arbeid på den ene side, og fallitter og den dypeste sosiale nød på den annen.

Vi får nytt innblikk i livet på hermetikkfabrikkene og de offentlige sosiale tilbud gjennom mor Ginas fortelling fra sin barndom.

Gina var fra Gjesdal. Hun vokste opp i en søskenflokk på syv. Faren hadde kausjonert for et lån, og måtte gå fra gård og grunn. Ti år gammel måtte Gina ut i arbeidslivet på et spinneri. Tolv år gammel måtte hun, som den eldste, forlate hjemmet for å bo hos onkel Peder i Stavanger. I en periode vokste hun opp på «Den Kombinerte Indretning», hvor onkelen var oppsynsmann. På denne måten får vi gjennom hennes fortelling et blikk innenfra i dagliglivet ved denne institusjonen.

Siden følger vi Louis i lek og fritid, på besøk hos besteforeldrene i Oltedal, skolegangen og fram til den første jobben. På denne tiden vektes den politiske interesse

hos Louis, han skulle ende opp som Arbeiderpartiordfører i Høyland kommune før Den annen verdenskrig. Han fikk yrke, familie og politiske tillitsverv. Yrket som jernbanetelegrafist førte ham bort fra byen i perioder, men han holdt seg orientert gjennom lesing av 1. mai og ved kontakt med familien.

Hans fortellinger om fattigdommens hjerteskjærende tilstander, hvor særlig kvinner og barn er de mest forsvarsløse ofre, må oppleves som helt uvirkelige fantasier for dagens unge? Men sannheten er at de som var nederst på rangstien, kunne bo og leve verre enn mishandlede dyr i dag. Fedrenes kamp for seg og sine, nederlagene og skammen, dessuten alkoholismen og de psykiske sykdommer som fulgte i arbeidsledighetens spor, forteller om et brutalt samfunn.

Gunnar Skadberg er på sitt beste når han gjenforteller historien om Sara Berge og forsorgsvesenet i Stavanger. Forfatteren er romslig nok til å gi rom for at Sara Berge var et redskap for og et produkt av maktforholdene i det samfunnet hun var satt til å gjøre en oppgave for. Men hun var nok noe mer enn det. Hun hadde en personlighet som var ideell for oppgaven. Dette fikk hun ros for i sitt offisielle ettermæle. At en gate kan bære hennes navn er uforståelig i dag, fordi det dekker over det faktum at den måten hun og hennes oppdragsgivere opptrådte på overfor fattige og arbeidsledige i Stavanger på 20- og 30-tallet, virket nedlatende og var preget av mistillit til de fattigste. Det var menneskeverdet og selvrespekten som ble krenket hos de arbeidsledige og andre nødstilte.

Den økonomiske krisen i Stavanger gjennom 1920- og 1930-årene ble dyp og førte til politisk polarisering. I hele perioden hadde de borgerlige partiene flertallet i bystyret. Nødsarbeid og frivillig veldeighet kunne bare i begrenset grad dempe nøden. I 1932 var hele 15% av byens befolkning avhengig av forsorgsunderstøttelse. I et brev fra Justisdepartementet i 1932 het det at understøttelsen skulle være så knapp at den skulle presse folk ut i arbeid. Men hva hjalp det, når det ikke var arbeid å få? I 1933 streiket «forsorgsarbeiderne». Det året hadde byen 4000 arbeidsledige. Først i 1935 tok kommunen opp et lån (Borgerlånet) som gikk til opparbeidelse av gater. Fra 1937 ble det slutt på at bidragene til de forsorgsunderstøttede skulle fastsettes individuelt. Alle skulle få faste satser.

Boken avsluttes med byens partipolitiske motsetninger i perioden 1933–1940. Pedagogen Gunnar Skadberg ønsker at elevene på fritt grunnlag skal diskutere og reflektere over de moralske og politiske problemstillinger som ungdom den gang sto overfor, sammenlignet med i dag. Selv om forfatteren røper et stort hjerte og engasjement, er boken uten en moraliserende pekefinger. Det er en styrke. Jeg antar at det er pedagogiske hensyn – og ikke språkpolitiske motiver – som er bakgrunnen for at boken veksler mellom bokmål, nynorsk og en slags normalisert stavangerdialekt.

Gunnar A. Skadberg: Fattig-Stavanger, En bok om Stavanger 1900–1940 skrevet for ungdom. Dreyer forlag, 114 sider, rikt illustrert med fotos og tegninger.

TANTE ADA I GAMLE STAVANGER

Av Randi Folkestad

Hvor skulle det bli av Tante Ada da undergangen stengte? Når skjerf og tepper og loddbøker og gevinster måtte kjøres bort? Mange av hennes venner lurte på det. Løsningen ble Gamle Stavanger, Øvre Strandgate, i kjelleretasjen til ett av de første husene i gaten. Kommunens folk har sørget for at ingen kan gå forbi uten å få vite at her holder hele byens tante hus. En stor plakate sørger for at Tante Ada er lett å lokalisere.

Men det er ganske kaldt innenfor døren på en desemberdag, årets nest siste. Akkurat på denne tiden er det loddsalget for Vidar som pågår. Ingen trekning før i februar sier Tante Ada til loddkjøperen. Egentlig heter hun Ada Grødeland, men får brev fra hele Norge adressert til Tante Ada, Stavanger.

Ada selger ikke bare lodd. Hun selger også av egen skjerfproduksjon og den varen er slett ikke kostbar og i tillegg står den i fare for å bli mote ute i Europa om denne byen klarer å markedsføre produktet. Kunne ikke det gjøres i forbindelse med kulturåret, tro?

Av heklede lapper syr Ada sammen skjerf og pledd der hovedfargen er svart mens alle andre gilde farger gløder inne i firkanten og litt etter litt får selskap av andre firkanter. Til slutt ender tallrike kvadrater opp som skjerf eller pledd. Ada fikk nylig bestilling på et pledd, holdt i svart

og limegult. Men det blir det ikke fullt så morsomt å arbeide med siden det nettopp er det mangefargete som skaper variasjon i håndarbeidet, sier hun som tryller fram produktene.

Et langt liv med loddsalg

Tante Ada ble kjent som tante når barna fra Bakkebø skulle på tur. Etter hvert ble tante til en hederstittel. Loddsalg har hun drevet med siden 1939. Først på tivoli i Schancheholen og senere i Bjergsted. Nå er hun 82, men har ikke tenkt å gi seg med det første.

– Jeg bor ikke så langt unna, sier hun. Fra Oscarsgate går hun hver dag, men bruker to stokker for sikkerhets skyld.

– I morgen er det nyttårsaftnen, da bør du kanskje holde deg hjemme, sier jeg. Det er meldt storm og snø til kvelden.

Men nei. Tante Ada blåser av meg og vil holde åpent fra åtte til tretten.

Mens vi drøser om barn og barnebarn og hører om Adas oldebarn, har vi selskap av en mann som foreløpig sitter taus og lytter til samtalen.

– Det er assistenten min, sier hun om han vi trodde var en loddkjøper. Karlof Løvås heter han og assistansen består i at han handler inn for Ada. Det kan være garn til skjerf og pledd eller andre ting hun trenger til arbeid og hushold.

På veggen henger en flott plakett i messing på tre. Lions klubb berømmer tante

Ada for hennes innsats i forbindelse med loddsalg.

– Jeg kunne aldri være hjemme hele dagen. Da hadde jeg bare sovnet, sier Ada som lider av en søvnsykdom. En slik søvnsykdom gjør at hun dupper over hekletøy eller annen aktivitet i lenestolen. Her har hun radioen på, men risikerer likevel å dette av lasset av og til.

– Fryser du ikke når du sitter slik med døren åpen mot desemberkulden?

– Jeg kler meg etter været og dessuten er det varme i gulvet.

Det merkes imidlertid lite denne dagen med null grader og kald blåst opp fra Vågen.

Loddsalget går tilbake

Tante Ada har fått et nytt sted å være, men loddsalget har gått sterkt tilbake etter flyttingen. Det kjølige været i vinter kan nok ha noe å si, men helst er det vel at flere passerte gjennom undergangen enn det går folk gjennom Øvre Strandgate en vanlig hverdag. Turistsesongen kan komme til å skape fart i skjerfsalget til våren. Kanskje gjøre Handmade from Tante Ada til en verdensartikkel og så får loddsalget gå som det kan ved siden av.

Tante Ada håper, og det gjør vi og, vi som bor i Gamle Stavanger. Damen kler nemlig bydelen vår.

Hele byens tante har flyttet virksomheten til Øvre Strandgate og holder nå til like ved Lendeparken. Her lytter hun på radio mens hun selger lodd og hekler pledd og skjerf.

Stavanger ville vært en fattigere by uten sitt kunstneriske mangfold

Tanker etter et møte med billedhoggeren Hugo Frank Wathne

Tekst og foto: Halvor Ingebretsen

En torsdag formiddag i fjor høst var omkring 170 menn samlet i Madlamark kirke for å lytte til et foredrag av billedhoggeren Hugo Frank Wathne. Hans tema var de 137 skulpturene som finnes i Stavanger, fra sentrum til utkantene av byens fire himmelretninger. Skulpturer vi til daglig passerer, men kanskje ikke vet hvorfor og av hvem som er minnet med en slik. Ennå mindre kjennskap har vi til hvem kunstnerne er. Ulike kunstretninger er representert.

Hva er kunst og hva er «kitch»? Hvor mange skulpturer kan en by ta i mot?

Dette var noen av de spørsmål vi satt igjen med etter Wathnes foredrag. Det er klart at mer kjennskap til hva man har sagt ja til å pryde byen med, blir mer interessant når man kjenner bakgrunnen til verket og til den som skapte det. Og det var dette Hugo Frank Wathne så mesterlig maktet å gi oss mer innsikt i og som gjorde at tanken umiddelbart slo meg om å se litt nærmere på alle de skulpturene, 137 i alt som mer eller mindre pryder byen vår.

En besøksrunde til noen av skulpturene

Veien hjem etter foredraget ble noe lengre denne gangen. Årsaken var at under-

tegnede tok for seg noen av de stedene hvor det står skulpturer i byen. Og med litt mer «forstand» på hvilket budskap en skulptur, en statue, en installasjon skal formidle. Jeg fikk lyst til å se noen av de momentene Wathne hadde gjort oss oppmerksom på, slik at jeg bedre kunne skjønne hva jeg så på. Og hvorfor kunstverket hadde fått sin plass i byens sentrum eller i dens omegn.

Så la oss derfor også her i bladet vårt foreta en liten vandring i byen, blant noen skulpturer som vi etter sedvane går forbi. Sikkert rett som det er uten å legge merke til dem en gang. Vi er så vant med å se dem. Hva f.eks. kjenner vi til av bakgrunnen for «Gasellen», som kneiser på sokkel ved Breiavatnets sydøstre hjørne like over Byterminalen? Gasellen er afrikaner og laget av amerikaneren Marshall Frederichs og gitt til minne om den norske emigrasjonen som hadde bidratt til «å bygge Amerika». Et vakkert arbeid, men kanskje vanskelig å skjønne sammenhengen mellom motivet og hva den skulle minne oss om.

Noe må vi få forklaring på – det svekker ikke kunstverkets idè

Hva så med «Kitty Kiellands Been», som er plassert i Kiellandhagen ved Breia-

«Been», Marit Aanestads lys og skyggevirkninger med relasjoner til Kitty Kiellands malerier.

vatnet, der det gamle posthuset lå? Kitty Kielland, født i Stavanger i 1843 er mest kjent for sine landskapsmalerier fra Jæren. Men her har kunstneren Marit Aanestad minnet henne med et vannbasseng og 4 steinblokker? *Hva skal nå det bety?* har jeg mer enn en gang undret meg over.

Jeg fulgte Wathnes råd over slike funneringer, og fant fram en bok Stavanger kommune utga i året 2000 over skulpturer i Stavanger. Der fant jeg opplysninger om både kunstneren og minne over Kitty Kielland. Ideen med vannbassenget og steinblokkene skal skape et lys og et skyggespill som relaterer seg til mange av de motiv Kitty Kielland brukte i sine bilder, var kunstnerens motiv til dette, som vel

de fleste av oss haster forbi i uvitende undring.

Nå vet vi kanskje litt mer, som kan få oss til å stanse opp å se verket i lys av kunstnerens intensjon.

Statuett og skulptur

Årets Stavangerbedrift ble i 1998 etablert med en forstørret utforming av den statuetten prisvinnerne får. Donor til denne var Stavanger Næringsforening og det var Hugo Frank Wathne som vant konkurransen i 1986. I 1998 var den på plass utenfor De Røde Sjøhus ved Ryfylkekaaien, på parkeringsplassen der.

Wathne forteller at *«skulpturen bærer i seg elementer av sjøfart og industri med trekk av Stavangers byvåpen»*. Seil og

«Skolemusikanten», laget av Gøril Førstund. En fin påminnelse om den viktige bevegelse skolemusikken representerer. Skulpturen «spiller» for elevene ved Storhaug skole.

tannhjul er også sterke innslag som forteller sitt eget språk.

Skulpturer beregnet på barn

Hugo Frank Wathne har også vært en forjemper for de såkalte «lekeskulpturene».

– Det har også sin visuelle årsak, forteller han idet han viser oss et arr i ansiktet sitt, i området rundt nese/pannebrusk. Wathne har alltid vært glad i dyr, spesielt hester og fjell. Han forteller om en gang han var så betatt av *ett* fjell, som var noe rebelsk og hvor han forsøkte å få fatt i dyrets hale. Med det resultat at objektet sparket akterut og traff det omtalte område med hovene.

Man skulle tro at hans kjærlighet til de firbente derved var kjølnet. Men tvert i mot. Ta deg eksempelvis en tur til Tjensvoll skole hvor hans «Kalv og fole» fra 1981 har funnet sin plass, vel egnet til å ri og klappe på. Eller i Lendelunden ved inngangen til gamle Stavanger hvor hans uforlignelige skulptur av Lars Lende med sixpence, kjerre og ponni står og venter på barn som bare har hørt om Lenden.

– Det kom noen innvendinger den gang, forklarer Wathne.

– Noen savnet andre «regalier» som Lenden var kjent for, f.eks. instrumentet han spilte, apekatten og ikke minst flosshatten han brukte når han «fiffet» seg opp. Derfor laget jeg i tillegg også en «lekeskulptur» som barna kan boltre seg i. Og med **det** ville jeg gjerne referere til Lenden som gjøgleren og barnevennen.

Også i Måkeveien, i Kvernevik har

Wathne laget en lekeskulptur som det forøvrig finnes kolorerte utgaver av ved Auglend skole og ved Tjensvoll-senteret. Denne skulpturen var i sin tid representert i Skandinavisk Biennale i Middelheimer-parken i Antwerpen. Og det var en belgisk jury som utpekte dette arbeidet til biennalen. Andre skulpturer viser mennesker i lek. De finnes ikke bare i Vigelandsparken i Oslo. Nei, ta en tur til Menighetenes alderssenter i Prestveien 12 på Tasta og se hva Svein Magnus Håvarstein skapte da skulpturen «Leikande mennesker» ble plassert der i 1981. Så elegant at du sikkert får lyst til å danse med. Og en påminnelse om at vi voksne også kanskje kunne trenge «å leke» mer i all vår alvorlighet? Denne ble bekostet av

Norsk Kulturråd med støttegaranti fra kommunen. Flott når myndigheter gjør noe i fellesskap.

Har vi for mange skulpturer og statuer i byen?

Spørsmålet er blitt reist innenfor kommunale kulturmyndigheter i Stavanger, har vi hørt. Er det for mange kunstretninger som kjemper om prioriteringer og sentrale steder i byen? Hugo Frank Wathne mener *ikke* at det er for mange.

– *Stavanger ville være en fattig by hvis den ikke har plass til mangfoldet innenfor flere kunstretninger. Det er fint med en slik kunstnerisk spredning vi nå har*, er hans mening om saken.

Andre mener nok at omkring 12 par

Hugo Frank Wathnes lekeskulptur i Måkeveien. Det var denne en belgisk jury utpekte som deltaker i Skandinavisk Biennale i Middelheimer-parken i Antwerpen.

Hugo Frank Wathnes «Lende-rekvisitter» i Lendeparken.

rustne tvillinger er i det meste laget, men vi skal ikke nøre opp igjen i *den* debatten. Andre igjen har gitt uttrykk for at noen «er gått ut på dato» og bør skiftes ut, eller stues vekk. Eller samles på *ett* sted, i en slags «skulptur-kirkegård» hvor den som ønsker å se arbeider som tidligere har prydet byen, kan gjøre det.

I så fall burde benevnelsen heller vært et «skulptur-museum». En kirkegård tar vare på det som har vært, men som nå er borte. Et museum lar nye generasjoner få del i kulturen som en gang *var*. Hva er feil med å ha skulpturutforming slik den

som Gunnar Janson har laget av Arne Garborg i byparken? Eller Arnold Hauge-lands «Sjøfartsmonument» i Vågen, Arne Vinje Gunneruds «Soltre» på Domkirkeplassen og hans «Tre bukkene Bruse» ved Jåtten skole, eller Per Ungs statue av admiral Thore Horve. Han som var sjef for eskortetjenesten i Atlanterhavet under krigen og berget over 500 mennesker. En statue riktig plassert, ved havneinnløpet og Gamle Stavanger i Blidensolstredet.

Slik kunne vi holdt på. Men vår begrensede spalteplass setter en stopper for det.

I stedet vil vi anbefale den boken som ble nevnt innledningsvis som Stavanger kommune har utgitt omkring skulpturene i byen vår. Interessant og lærerik lesning.

«Kånå» heter ikke «Kånå»

Vi har ingen billedgjengivelse her av den så vel kjente «Kånå». Hun som sto på torget og vocket befolkningen, hilste på dem og så til at torghandelen gikk riktig for seg. Nå er hun i likhet med Sigbjørn Obstfelder flyttet, (se også siste avsnitt om Obstfelder) fra en selvfølgelig plassering, til en som ikke er det.

Kånå lever nå en mer anonym tilværelse på Sølvberget et eller annet sted. Men når hun blir gjenkjent, sprer hun fortsatt humør og glede rundt seg, om ikke for så mange som hun gjorde på torget i Stavanger.

Men hvem er klar over at skulpturen ikke heter «Kånå»? Nei, – skulpturen som kunstneren Tone Thiis Schjetne skapte i 1983 bærer navnet «*Go'dagen*» og den ble innkjøpt gjennom innsamling blant byens befolkning ved en spontan pengeinnsamling, etter at den var fremvist under Stavanger Festdager i 1983. Så *det* navnet er jo det riktigste. For hun ville så gjerne sagt *go'dagen* til så mange som mulig.

Og det fikk hun så lenge hun sto på torget. Nå er det færre som blir hilst «god dag», fordi hun er forflyttet til en for mange «bortgjemt tilværelse».

Om vinkjeller og hode på sokkel

Et par muntre historier til slutt som knytter seg til kjente statuer i byen. Først statuen av avholdssakens far, Asbjørn Kloster som tidligere sto utenfor jernbanestasjonen i Stavanger. Deretter ble den

flyttet til overgangen mellom Kannik og Madlaveien hvor man rev en del eldre hus for å endre trafikkmønsteret der. Statuen av Kloster ble da plassert på eiendommen som «byoriginalen» Jørgen Hoxmark eide. Han var bl.a. kjent for sin slagferdighet og bemerket da statuen var på plass: – *Nå sitter Asbjørn Kloster akkurat der hvor min far hadde sin vinkjeller!!*

Og så var det dikteren Sigbjørn Obstfelders hode på sokkelen som står ved Breiavatnet og Kongsgård skole nå. Laget av ingen ringere enn Gustav Vigeland i 1917. For en tid siden, merkelig nok flyttet fra den daværende nærhet til Obstfelders plass. Forstå det den som kan? (kfr. «Kånå» sin skjebne). Men det fortelles, med litt usikkerhet om riktig navn og embete, at dette hode på sokkel i sin tid ble avduket av en feiermester Jakobsen som samtidig hadde en sentral posisjon i Stavanger kommune. Da duken falt og kunstverket så dagens lys, kom følgende bemerkning fra en av de fremmøtte skuelystne: – *Det va så du sko se Jakobsen sjøl i pibå!*

PS

I skrivende stund er ideen om «meteor» plassert på Tivolifjellet, lansert. Vi finner det unaturlig å ha noen mening om dette prosjektet på det nåværende tidspunkt. Derfor inneholder ikke artikkelen noen synspunkter på den pågående diskusjon.

h-ing.

Apropos Klara Klok

Tekst: Halvor Ingebretsen – Illustrasjon: Art Design Collection

I forrige nummer hadde Randi Folkestad et fornøylig tilbakeblikk på bladet «Alle Kvinners Blad», som hun på auksjon hadde investert 50 kroner i en bunke av bladet hvor ingen årgang var komplett. Helt tilbake til året 1936 og frem mot de siste år bladet eksisterte. Innenfor denne perioden var også undertegnede i stand til å registrere at bladet fantes og fra 10–15 års alderen går det altså an å **huske** at bladet fantes også i mitt barndomshjem. Det var den gang ikke så mye kulørt litteratur for barn og unge, så når det bød seg en anledning bladde vi igjennom det som fantes, bl.a. «Alle Kvinners Blad». Selv om jeg ikke synes stoffet var særlig interessant for en gutt i den alderen, var det likevel en spalte jeg alltid hadde moro av å lese gjennom, nemlig den som Randi Folkestad bare nevnte i billedteksten hvor hun da også skrev at det var «kan-

skje **Klara Klok spalten** den de fleste søkte etter når de åpnet et nytt nummer». Slik også med meg. Jeg hadde faktisk mange fornøylige stunder med de «problemer» som ble presentert, og ikke minst med de svar den anonyme Klara Klok (visstnok en mann), ga råd om. Og mange spørsmål måtte hun/han ta stilling til, og mangt og meget måtte det gis råd om, både om sykdom og økonomi, om veivalg og arbeidsliv, om juridiske spørsmål, helse og sunnhet osv. og – om kjærlighet. Den gang var Klara Klok «alene om alt». Nå har man spesialister på hvert slikt område

Av de mange spørsmål som ble reist og de mange svar og råd som ble gitt, er det få som har festet seg i minnet. Men det er **ett** jeg aldri

kommer til å glemme. Og til det svaret som ble gitt knyttet det seg en historie som jeg kom i tanker da jeg registrerte Klara Klok psevdonymet i Folkestads artikkel. For at svaret skal være «meningsfylt» eller kanskje «meningsløst» gjengitt, må problemet som ble reist kort fortelles. Her er historien:

Der var en meget ung pike som skrev til Klara Klok spalten og fortalte at hun i lang tid hadde kastet sine øyne på en ung, vakker og

kjekk gutt. Hun så på ham som nærmest uoppnåelig. Bare det gjorde hennes lengsel etter ham ennå sterkere. Så skjer det fantastiske at gutten faktisk har de samme følelsene overfor henne. Og etter å ha «oppklart» denne vidunderlige situasjonen var de nå blitt et par. Og dette hadde da etter hvert gått over så lang tid at hun nå var invitert hjem til ham for å hilse på hans foreldre. Noe

hun så fram til med glede og forventning.

Dagen kom og hun fikk hilse, først på moren som tok i mot henne med vennlighet og smil. Og det samme gjaldt møtet med guttens far. Men – da skjedde det ett eller annet i ungpikens hode og hjerte. Og det var det som var problemet Klar Klok ble bedt om å gi råd om: Nå var hun blitt så stormende forelsket i guttens far!!!! Hva skulle hun gjøre? Og hva ville Klara Klok råde henne til. (Undertegnet «Ung og forelsket»)

Og det var det svaret Klara Klok ga som jeg aldri har kunnet glemme, nemlig dette:

«Kjære ung og forelsket»

Foreta deg intet overilet. Vent til du har hilst på bestefaren.

Hør min sang

En fortelling om håp

Er du blant dem som er ute og vandrer i mørket? Tidlig på morgenen før de fleste andre er oppe? Eller i kveldingen når dagen er over og sola går ned? Da har du kanskje hørt min sang. For jeg synger helst i mørket. Fra en treetopp eller et takmøne. En sang i mørket som handler om lyset. En vakker sang, om jeg må få si det selv. For min sang er både glad og trist. Som livet. Derfor er det en sang om Livet. Og det er en sang om Lyset.

Nå lurar du kanskje på hvem jeg er? Dersom du hører noe rasling i buskene der du vandrer i otta eller skumringen, så er det kanskje meg. Jeg er en gammel fugl som hopper rundt på leting etter mat. Min drakt er svart som natten. De fleste av mine reiser sydover om vinteren og kommer tilbake nå på våren. Men jeg er for gammel til slike anstrengelser. Derfor blir jeg her året rundt, sammen med noen få andre i slekta som heller ikke orker å dra. Vi fryser heller litt, og håper å overleve på det vi finner gjennom vinteren. Slik at vi får oppleve enda en vår. Vår takk for det menneskene legger ut av mat, det er vår sang. For jeg

tilhører en slekt av sangere som er berømt i mange land.

Men det har ikke alltid vært slik. Så hør min historie, du vandrer i grålysningen. En gang for lenge siden, da vår Herre skapte oss fugler, så tenkte han at vår slekt først og fremst skulle være en prydding for øyet. Mine forfedre fikk den vakreste fjædrakten du kan tenke deg. Det gikk i

rødt og gull. Når solen stod opp og skinte på min stamfars stolte bryst, så var han så vakker at menneskene ble blendet. Konger og rikmenn betalte store penger for å ha en av oss som prydding i huset. Men noen sangstemme hadde vi ikke den gangen.

Men så skjedde det noe som for alltid forandret vår slekt. Det hendte en gang at en av mine forfedre ble jaget av en hauk. Han søkte tilflukt under en tornebusk og skadet vingen. Ute av stand til å røre seg forstod han at dette kunne ende riktig ille. I beste fall ville han bli fratatt friheten og satt i bur som så mange andre i slekta. Og ganske riktig. Et menneske kom og satte seg på huk ved busken. Men det var et menneske som var annerledes enn alle andre min stamfar hadde vært borti. Hans

blikk var mildt og sterkt. Og hendene hans! Han bøyde seg inn under busken og tok forsiktig tak i den skadede vingen. Da var det som om en varme spredte seg fra fingrene hans til vingen og videre ut i hele fuglekroppen. Den underlige mannen tok han varsomt i hendene sine, reiste seg, og åpnet dem slik at min stamfar kunne slippe fri. Han fylte brystet med luft, så det glitret som gull og diamanter i morgensola, og kastet seg ut i lufta.

Siden den dagen fulgte han dette menneske, hvor han stod og hvor han gikk. Han satt på skulderen hans når han hadde barn på fanget – for mannen var svært glad i barn. Min stamfars fjærdrakt hadde fått ny farge. Han var flottere enn noen gang, og ungene lo og frydet seg når han blåste seg opp. Det var tre lykkelige år for min forfar. Tre år i tjeneste for et menneske som hadde gitt ham livet og friheten på nytt, et menneske som andre mennesker flokket seg rundt og satte sin lit til.

Men så skjedde det noe ubegripelig og tragisk. En kveld i en mørk hage ble alt snudd på hodet. En flokk med soldater kom og tok denne mannen og slepte ham med seg. Han ble hånet og plaget og til slutt drept. Han som ikke gjorde annet enn godt. Min stamfar satt i et tre i nærheten sammen med noen gråtende kvinner og så ham dø. Der og da døde noe i min stamfar også. Sorgen ble så tung at han mistet sine vakre farger og ble svart. Han så hvordan de tok dette gode mennesket ned, og fulgte etter dem til den graven han ble lagt i.

Min stamfar ble sittende der i en busk og våke over graven. Uten å kunne røre seg. Uten å gi fra seg en lyd. Han kunne ikke engang gråte. Han ville bare død, han med. Men natta til den tredje dagen

skjedde det. Gråten løsnet. Og gråten ble til sang. Den vakreste sang du kan tenke deg. Han som aldri hadde sunget en strofe i hele sitt liv. Det var en sang om livet slik det er – trist og vakkert. En sang full av både klage, håp og liv. Hans sang steg i fløytevirvler mot svarte nattehimmelen. Den var farget av mørket, men kalte på lyset.

Og det ble lyst.

Siden den gangen har min familie sunget denne sangen. Så hør min sang du vandrer i tussmørket. Enten du bare er tidlig ute på vei til jobben. Eller du har kjærlighetssorg. Eller du sliter med livet ditt. Eller du har båret en liten barnekiste til et gravsted. Eller du bare rett og slett er litt ensom. Ta deg tid til å stoppe opp og hør min sang. Fra en tretopp eller et takmøne. Av fordums fargeprakt har jeg bare et orange nebb igjen. Vår drakt har vært svart siden den gang. Den har gitt oss vårt navn: Svarttrosten. Men til gjengjeld har vi fått låne litt av Skaperens egen stemme. For å synge i mørket. For deg som vandrer i mørket. En sang om Håpet. En sang om at Lyset skal bryte gjennom og seire, slik lyset seirer hver morgen når sola står opp. Slik lyset og varmen hver vår bryter gjennom og driver vinteren tilbake.

Det er Skaperens egen sang om at du er sett og elsket.

Så hør min sang. Den er både trist og glad – og full av håp.

Håkon Borgenvik

En busstur i romjula

Tekst: Halvor Ingebretsen

Ill. tegning: Art Design Collection

Jeg har vært ute og busset igjen. Ikke med Storhaug-bussen denne gang. Men med «1B-Hundvåg» fra Stavanger sentrum til Buøy.

Jeg hadde vært på Romjulskonsert i Domkirken. Byen lå stille og fredelig da jeg kom ut fra kirken etter en fin og stemningsfull konsert med fullt hus. Stemningen ville jeg gjerne beholde og tok meg derfor en liten tur i sentrum og så på julestas og julepynt, lysende trær og butikkvinduer som fristet med både det ene og det annet. Jeg traff andre som var ute i «samme ærend».

Fred og ro preget sentrum og jeg følte at den gode stemningen konserten hadde skapt, nå ble forlenget med denne lille byrunden før jeg begav meg hjemover igjen.

Gradestokken viste faktisk da «hele» 8 minusgrader. Og plutselig kjente jeg at det var blitt vinter, også i Stavanger. Selv om snøen glimret med sitt fravær. Jeg kjente at jeg frøs, og bestemte meg for å ta første buss hjem. Jeg satte kursen mot nærmeste holdeplass. Men før jeg fikk sukk for meg, så jeg Hundvåg-bussen, 1B – svinge rundt hjørnet og ennå var det vel 100 meter til holdeplassen. Jeg ville ikke «dumme» meg ut ved å løpe til en buss hvor de som var i nærheten bare ville konstatere at jeg kom for sent. Så jeg bare **gikk** videre og regnet med å ta neste buss. Den skulle være der om 10 minutter. Men det så ut til å være flere på holdeplassen enn jeg hadde regnet med. Så bussen ble

stående den, og ta imot passasjerer. Jeg tenkte at ved å ta resten av avstanden i joggetempo kunne det kanskje hende at jeg **kunne** nå den. Ti minutter ville i allefall bli ti kalde minutter. Men, mens jeg jogget i vei, ser jeg at bussen blinker ut og at inngangsdøren lukkes. Dermed gir jeg opp. Men så ser jeg at bussen stopper igjen, og venter. Og i løpet av de siste 25 metrene ser jeg at inngangsdøren åpnes igjen. Sjåføren hadde sett

mitt forsøk på å nå frem i tide, i speilet. På sjåførsetet sitter det en av «våre nye landsmenn», en flott, mørk ung mann og smilte til meg.

Jeg smilte igjen. Da jeg får billetten, tar jeg i mot den ved samtidig å trykke hånden hans med et «takk for at du ventet». Han nikker og smiler tilbake. Turen mot Buøy ble fylt av takknemlighet over sjåførens opptreden.

Da jeg er vel framme på Buøy, gir jeg tegn om stopp der jeg skal av. Mens jeg står og venter på at utgangsdøren bakerst i bussen skal åpne seg, ser jeg framover mot sjåførsetet og speilet hans. Der møter jeg et strålende smil, et hode som nikker vennlig og en hånd som vinker. Jeg vinker igjen og forlater bussen rikere enn da jeg steg ombord.

Hvor lite der skal til av vennlighet, oppmerksomhet og hjelpsomhet mellom mennesker, som kan gjøre dagen rikere. Spesielt i møte med en «ny landsmann». Kvelden i kirken ble stor. Bussturen med «1B – Hundvåg» gjorde kvelden ennå større.

REIDUN NORLEMANN ENDRESEN:

Kjekt å bli satt pris på?

Hurra! Nå kan vi glede oss! Endelig er det gått opp for politikerne her i byen at de må sette pris på de eldre. Etter fullstendig å ha glemt vår innsats under krigen og i gjenoppbyggingen av landet etterpå, – etter å ha blitt sett på som en økonomisk belastning ettersom levealderen steg og eldregruppen vokste, skal etterkrigs-generasjonenes skrivebordspolitikere nå virkelig sette pris på oss. Men i rettferdighetens navn blir det ikke ens pris på alle. Rett skal være rett! Fru Lie kr. 150.000, herr Holm kr. 100.000, frk. Olsen kr. 75.000 osv. Derved blir noen kanskje mer populære enn andre?

Men gled deg ikke for tidlig over å komme i kommunens prisregister. Det gjelder nemlig i første rekke bare dem som er så heldig å få komme innenfor døren til et sykehjem. Og der gjelder som kjent ikke strofene fra den gamle salmen «Gjør døren høy, gjør porten vid», snarere gjelder det historien om kamelen og nåløyet. Og vårt verd prises ikke etter hvor gode

eller dyktige vi er, men etter hvor skrøpelige og hjelpetrequende vi er. Da er det kanskje ikke like kjekt å bli satt pris på?

Fru Lie som er sengeliggende med store lammelser, som må mates og snus flere ganger daglig, kommer høyt i pris. Herr Holm som sitter i rullestol, men kan bruke den ene armen, blir noe billigere, og frk. Olsen, som bare er litt «rørete» og greier det meste med god veiledning, blir i lavprisklassen. Det er et under at hun i det hele tatt er kommet innenfor.

Og det er vel tvilsomt at sykehjemmene vil holde billigsalg en gang i året. Her gjelder det å holde prisene oppe, for bemanningen på sykehjemmet skal stå i forhold til pasientenes/brukernes behov, ikke til antallet i institusjonen. Så kanskje det nå blir rift om de skrøpeligste for å få mest mulig å rutte med. Og i følge markedsøkonomien, stiger jo også prisene ved økt etterspørsel! Da blir tanken om de eldre som eksportvare til Spania kanskje forlatt for godt?

Etter hva jeg har hørt, skal det såkalte bestillerkontoret i din sone avgjøre din prisverdi ved å sende fagfolk på hjemmebesøk som nøye vurderer hva du vil koste i pleien. At også dette vil kreve ressurser i form av personer, tid og penger, er det ingen som snakker om. Det er rart, det arbeidet som går for seg ved skrivebordet, vurderes liksom på en annen måte enn det ved sykesengen.

Det kan være en lang liste med tiltak som synliggjør dine pleiebehov og antyder en pris, f.eks.:

Tannpuss – er det egne tenner eller gebiss? Egne tenner tar lang tid, hvis det skal gjøres skikkelig. Gebiss er gjort i en fart.

Toalettbesøk – løs mage eller treg mage? Treg mage tar lengre tid. Kanskje man må begynne med avføringsmidler for å få ned prisen? Men det koster jo også. Og man må endelig ikke gi for mye! Da kan det ende opp med diaré, som vil koste en god del mer.

Hygiene – skal det være kroppsvask/kald avrivning hver morgen, dusj 2 ganger pr. uke eller karbad med skum 1 gang pr. uke? Nei, karbad er for luksuriøst. Det må nok bli en hastig dusj. Og sånn kan man holde på fra barbering med høvel eller maskin, hårvask med eller uten hårruller til fotbad med eller uten negleklipp og smøring.

Men jeg vet ikke om det er rubriker for fortrolige samtaler, trøst, oppmuntring, holde i hånden, tur i frisk luft, høytlesning, humor og smilemunn. Mating kan tenkes med tiden å foregå på samleband a la kinesiske ender: stapp inn, – fort, greit og effektivt. Reorganisering og effektivitet er blitt moteord i dagens eldreomsorg.

Jeg vet ikke om man i dette prissystemet har tatt høyde for hvor fort en pasients tilstand kan forandre seg, ofte ganske plutselig, til det bedre og til det verre, og i tilfelle hvor raskt man endrer prisene? Vil noen i det hele tatt se det som et mål å bedre pasientens tilstand og dermed bidra til en lavere pris og kanskje innskrenket bemanning i avdelingen? Snublesteinene er mange.

Jeg har en T-skjorte i skapet som jeg fikk på et kurs i eldreomsorg i Stavanger kommune for en del år siden. Jeg tør nesten ikke ta den på meg av frykt for å provosere. Den har nemlig følgende tekst:

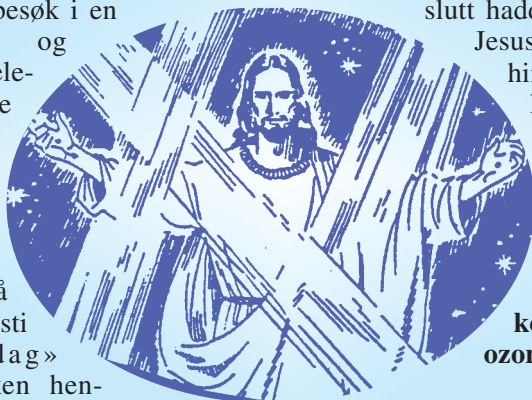
**ELDREOMSORG – MYKJE LYS
OG MYKJE VARME**

Snakk om å gå nedoverbakke mot kulturbyen av 2008? Hva er prisen på den, forresten?

(Jeg bruker bevisst ordet pasient, ikke bruker. Pasient er en tålmodig(?) person som trenger noe, en bruker er en som forbruker.)

Himmelfart og ozonlag

Presten var på besøk i en småskoleklasse og samtalte med elevene om ulike ting som var knyttet til faget i religionsopplæring. Blandt mangt og meget kom han også inn på hva «Kristi himmelfartsdag» betyr og hvilken hendelse den refererer til. Da han til

slutt hadde fortalt at «da ble Jesus tatt fra jorden til himmelen», var det en liten gutt om rakte hånden opp i været, og presten spurte hva han ville? Da svarte den unge eleven: «Eg ville gjerne spørre om koss det gjekk med ozonlaget då»??

h-ing

LIVSLØP

Tiden gikk så fort.
Dager smuldrer bort.
Livet ble for kort
til alt jeg skulle gjort.

Hvor går veien frem?
Til hva eller til hvem?
Vil det stå en dør på klem
når jeg kommer hjem?

Reidun Norlemann Endresen

Stokka sykehjem tilbake igjen

Onsdag 1.februar samles Stokka sykehjem endelig igjen under felles tak. I den forbindelse ber vi om hjelp til å formidle våre nye telefonnumre til sentralbord og trygghetsavdelingen.

Sentralbord: 51 84 96 00 – Trygghetsavdelingen: 51 84 96 21

Adressen blir: Stokka sykehjem, Lassaveien 10, 4022 Stavanger

e-post: stokka.sykehjem@stavanger.kommune.no

Med vennlig hilsen
Anne Grethe Sirevåg

U Jossi debutere som eksamensvakt

U Jossi har i lengre tid gått og sikla itte en ekstrajobb nå foran sommaren. Groen e at strømprisen e på vei opp mot de store høyer og adle udgiftene nå foran sommaren har satt nar i forlegenhet nere i banken. Kontoen ville rett å slett ikje fylla seg opp liga fort så det rant ut av an. Ein ekstrajobb ville sedda ein propp i lekkasjen.

Her en dag åbna det seg ein mulighet.

Hu blei oppringde av ei elskverdige dame og blei forespørt om hu kunne vera med å avhjelpa ein skole med mangel på eksamensvakter.

U Jossi drog litt på det, men itte hu kasta et blick på det sista breve fra banken, slo hu te. Men hu forbeholdt seg retten te ein viss innføring i arbeidets art og det fekk hu lovnad om.

Mandag morning møtte hu opp på skolen litt narvøse og iført syndagsklenå sine. Før hu hadde reist hjemmante fra, hadde hu slått av adle lyså og satt adle ovnane på 1. At maen va hemma, va ikje goe nok gronn te at varmen sko stå på foldt. Han fekk bare se te å komma seg ut og trimma eller någe.

Itte ein heller lang busstur gjønå Stavanger sto hu der og speida itte någen andre så såg ut som eksamensvakter. Hu blei tatt hånd om av vaktmesteren og geleida opp te kontore. Itte ein hurtige innføring i arbeide som besto av å sidda stille på ein harde stol og forsyna elevane

med skrivepapir så stille som mulig, blei hu plasserte nere med dørå i et klasserom, Heldigvis va der ei som fongerte som hovedvakt og hadde ansvare for de to andre vaktane. U Jossi fekk beskjed om at alt sko skje så stille som muligt og at avislesing va forbudt i arbeidstiå. Hovedvaktå og den andre vaktå hadde tatt på seg joggesko og når de gjekk på golvet hørtes bare svisj svisj. Så framseanes hadde ikje u Jossi vært. Hu hadde tatt på seg finskoå – de med høge helar, og når hu gjekk så klappra det i golve og det avstedkom sinte blick fra hovedvaktå. U Jossi visste ikje bere enn at hu kjippte av seg skonå og blei siddanes på strømpelosten.

Men tebage te arbeide. Her ska framtiå te eksamenskandidatane avgjöras i løbe av någen få timar, tengte hu Jossi med seg sjøl. Eg e rett og slett medvirkane te at elevane får vist i løbe av någen få lange timar ka de har oppfatta av onneravisningen. Itte et kvarters ti, kjendte hu tresmagen forplanta seg gjønå kroppen og såg itte om der ikje va någen så trengte ein loftetur, men ingen gjore tegn te det. Endelig va der ein så rakte opp hånå og u Jossi skynde seg fram te han. Men ikje någen loftetur der heller. Han trengte bare merre skrivepapir. Te slutt va der ein så sko ha seg ein loftetur og u Jossi sto på håve for å finna skonå sine. De hadde forsvonne onna stolen og va ikje te å få øya på. U

visste ikkje bere enn at hu fekk ta turen ut på strømpelsten. Ikkje ville hu ha på samvittigheten at framtiå te någen elevar sko bli ødelagt av henne. Uden lofteturar ville dagen snigla seg avgåre, Ser ikkje ud te at eg trengje skonå merre i dag, tengte hu itte ju hadde fonne de onna stolen. Eg pakke de ner i veskå sånn at eg vett kor eg har de. Ikkje før hu hadde fått skonå ner i veskå før der va ein av elevane så sko ha seg ein loftetur og u Jossi måtte ner i veskå å leida skonå fram igjen. Hu fomla med veskå med det resultat at u kveltra og Jossi blei belønna med et refsanes blick fra hovedvaktå. Hu potla seg ut itte eleven med skonå i hånnå. Itte røygen va onnagjort va

det tebage igjen te klasseromme. Denne gongen va hu nøye med å ta av seg skonå utfor dørå og hu lista seg inn i romme med skonå i hånnå. Kaffor de trengte vakt forsto hu ikkje. Elevane satt der og løyste oppgavene uten at ein konne hørre aent enn blyanter så skrapte mot papir. Timane singla avgåre og klokka begynte å nærma seg to. Så endeligt va der ein så gjore tegn te at han va ferige og leverte inn besvarelsen. Det såg ut te å vera et signal te adle de andre, for nå va adle ferige te å levera inn besvarelsen. U Jossi tengte med seg sjøl at neste gong sko hu møda opp med tøfler på beinå.

Jan Abrahamsen

TIL EN VENN

(Ole Johan Idsal)

Jeg traff ham altfor sent i livet,
For tiden for vårt vennskap ble for kort,
Og uten at jeg kunne få tatt avskjed,
Fikk jeg en kort beskjed - han var gått bort.

Hans vesen ga ham mange gode venner.
Om alderen var høy, var sinnet ungt.
I kropp så vel som ånd var han en kjempe.
Han var en venn og savnet veier tungt.

Så mye han har sagt vil alltid minnes,
Og stemmen hans så sterk og varm og klar,
Den nådde frem til mange varme hjerter,
Og ga respekt for mennesket han var.

Takknemlig tenker jeg tilbake,
Hans vennskap en umistelig verdi,
Og om han ikke lenger er i blant oss
Vil minnene i evighet forbli.

Refleksjoner – Dikt av Unni Rødland

Sykehjemsplasser i Stavanger kommune – behov og kapasitet

Eldrerådet bekymret

Eldrerådet har ved flere anledninger påpekt at Stavanger kommune burde ha flere sykehjemsplasser. I følge Handlings- og økonomiplanen 2006 – 2009 har kommunen 971 sykehjemsplasser og 58 plasser i bofelleskap med heldøgns pleie og omsorg, tilsammen 1029 plasser. I tillegg kommer 98 aldershjemsplasser.

Etter landsdekkende norm for sykehjemsplasser skal kommunene ha 25 % dekning for alle over 80 år.

– Stavanger kommunes befolkningsprognoser viser følgende utvikling for aldersgruppene over 80 år:

80 – 89 år registrert tall pr 01.01.05:3959

90 år +, registrert tall pr 01.01.05:668

Stavangers 80 – 89 åringer vil avta i antall de nærmeste 10 årene, mens antall 90 år + vil øke. Nedgang og oppgang i de ulike aldersgruppene i denne perioden oppveier omtrent hverandre. Legges den landsdekkende norm til grunn for beregning av antall sykehjemsplasser i Stavanger kommune, gis dette pr 01.01.05 følgende resultat:

$4627 \text{ eldre} \times 25 \% = 1156 \text{ sykehjemsplasser.}$
Stavanger kommunes tilbud på rene sykehjemsplasser etter fullføringen av Eldreplanen er 971 plasser.

Virksomhetsideen for sykehjem sier at de skal gi heldøgns pleie, omsorg og medisinsk behandling på et forsvarlig nivå, tilrettelagt etter brukernes individuelle behov.

Eldrerådet trekker i tvil at omsorgsboliger med heldøgnspleie og omsorg har muligheter til å leve opp til denne virksomhetside. Eldrerådet mener derfor at omsorgsboliger *ikke* skal regnes inn i tallet for beregning av 25 % dekning av sykehjemsplasser.

Etter Eldreplan 3 er målsettingen at det kun skal ta ca 3 uker fra man blir registrert som søker til tildeling av sykehjemsplass finner sted.

Eldrerådet har fått opplyst at det ved utgangen av år 2005 er ca 60 på venteliste og at gjennomsnittlig ventetid er 20 til 30 uker.

Eldrerådet mener at kriteriene som i dag legges til grunn for tildeling av sykehjemsplass er alt for strenge.

En annen sak er at eldre pasienter skrives ut fra sykehus mens de fremdeles har stort behov for medisinsk etterbehandling. Dette er med på å øke behovet for flere sykehjemsplasser. Flere av vekselpasientene har trolig også behov for fast sykehjemsplass.

Et sykehjem får nesten karakter av sykehus uten tilstrekkelig medisinsk behandling. Det gjør at pleietyngden blir stor og viser seg ved at mange beboere ikke selv har ressurser til å bidra til aktiviteter og et sosialt liv på sykehjemmet.

Det må være galt hvis svake eldre med stort behov for pleie og medisinsk behandling må ta til takke med omsorgsboligplass.

Konklusjon

Eldrerådet viser til ovenstående og mener at det snarest er behov for å utrede en sak om bygging av nye sykehjemsplasser. Kommunen bør ha minst 25 % dekning av sykehjemsplasser for eldre over 80 år.

Det tar lang tid å planlegge og ferdigstille et sykehjem, Kommunen bør derfor sikre seg tomt til nytt sykehjem mens det ennå er tomter igjen (jfr. problemene med å skaffe tomter til barnehager).

*Med hilsen
Hilmar Egeli
leder*

TAKK!

En hyllest til alle pensjonister!

*For å slukke en ild som i mitt hjerte **brenner**,
vil jeg rette en takk til mange jeg ikke **kjenner**.*

*Til alle dem som står oppført i vårt **trygderegister**,
under fellesnavnet-**pensjonister**.*

*Min generasjon har vokst opp i en bugnende **have**,
det ga dere oss i **vuggegave!***

*Det var dere som sådde det vi nå **høster**
dere sto sammen i flokk som bror og **søster**.*

*Selv når krigsåra rammet vår lille **nasjon**,
mestret dere med glans den **mørke situasjon**.*

*Det er dere vi bør takke hver **merkedag**,
når vi med stolthet heiser det norske **flagg**.*

*En pensjonist er ikke lenger virksom i sitt **yrke**,
men innehar til gjengjeld en veldig **styrke**.*

*I egenskap av sin lange **livserfaring**,
det finnes ingen tvil – trenges ingen lang **forklaring**.*

*Pensjonister, det er den kvinne og **mann**,
som la grunnlaget for vårt **velstandsland**.*

*I dag lyder stadig sukk og **stønn**,
og mange aksjonerer for å få høyere **lønn**.*

*Men dere kan ikke streike eller sette dere på **baken**.
når myndighetene gir svar som at: «De arbeider med **saken**»!*

*Mange blir oppført på ventelister der køene er **lange**,
dere er ikke vant med å kreve eller **forlange**.*

*Men dere vet det meste om **solidaritet**,
og enda mer om sparing og **nøysomhet**.*

*Tenk om det kunne settes opp et **regnestykke**,
der pensjonistene kunne slippe å føle **trykket**.*

*Av innstrammingsregler og **sparetiltak**,
da kunne også min generasjon stå med ryggen **rak**.*

*Jeg er ingen ungdom men ikke gammel **heller**,
og det er ingenting nytt i dette jeg her **forteller**.*

*Vi vet at pensjonistenes innsats gjennom mange **år**,
har gitt oss flere goder og rommelige **kår**.*

*Det dere har gjort for den kommende **slekt**
fortjener all ære og vår største **respekt**.*

*Kjære pensjonist, selv om din arbeidsøkt er **forbi**,
representerer du ennå en stor og ekte **verdi**.*

*For du er perlen i Norges edleste **smykke!**
jeg vil så gjerne dere alle i hånden **trykke!***

*For nok en gang **takke!***

Ukjent forfatter, innsendt av Toralf Sæle.

ÅRETS PENSJONIST 2005

Eldrerådet har som formål å arbeide for at alle i Stavanger skal ha en verdig alderdom. Siden 1996 har det blitt delt ut pris til personer som i særlig grad har medvirket til at dette formål ble oppfylt. Eldrerådet inviterer med dette personer, lag og organisasjoner til å komme med forslag til «Årets pensjonist 2005»

Forslag sendes
Stavanger kommune
Politisk sekretariat, Eldrerådet
PB 8001
4068 Stavanger

Frist for å komme med forslag er 30.04.06.

Hilmar Egeli
Leder

Det du kan – er det vi trenger!

Tekst: Halvor Ingebretsen

Foto: Halvor Ingebretsen og Øystein Dahle

**Frivillighetssentralen
Hillevåg Hinna
feiret 10 års jubileum
i nyinnflyttede
lokaler.**

Fredag 27. januar feiret Frivillighetssentralen for Hillevåg og Hinna seg selv med innbudte gjester. Ti års virksomhet og lokaler i Sanitetsforeningens bygg på Hinna, var anledningen. Det ble en veldig og interessant markering av et viktig arbeid innenfor velferden og det sosiale arbeidet i Stavanger. I 9 1/2 år har virksomheten hatt sitt utgangspunkt fra Frøystad Gård. For 1/2 år siden ble virksomheten flyttet til Hinna hvor et samarbeid med Sanitetsforeningen der fungerer helt utmerket.

Noen dager før jubileet besøkte Mortepumpen stedet for å slå av en prat med Sentralens entusiastiske leder, Øystein Dahle. På det daværende tidspunkt fullt opptatt med å legge til rette for jubileumsfeiringen, sammen med Gro Loftshus, nestformann i Sanitetsforeningen og medlem av Arbeidsutvalget i Sentralen. Ved en pause i planleggingen fikk vi smette inn med noen spørsmål. I

tillegg fikk vi forelagt oss forseggjort brosjyremateriell og et utdrag fra årsmeldingen 2005 som viste aktiviteter og prosjekter. *Arrangementene og prosjektene utføres i samarbeid med frivillige, med offentlige og private organisasjoner og institusjoner*, forteller Dahle.

Spleiselag mellom kommune og departementer

Frivillighetssentralen i Hillevåg Hinna eies av Stiftelsen Frivillighetssentralene i Stavanger. Styret der har det overordnede ansvaret for den administrative virksomhet og arbeidsgiverfunksjonen. Kostnadene til daglig leders lønn, sosiale utgifter og administrasjon, er et «spleiselag» mellom Stavanger kommune og Kirke- og kulturdepartementet. Kirke- og kulturdepartementet har i sine nye retningslinjer utfordret oss til å bli et kraft-

senter for frivillighet. Vi har tatt utfordringen og vi kaller nå arbeidsutvalget vårt for **Kraftlaget**, fortsetter Dahle med dårlig skjult stolthet. Men han har **grunn** til å være stolt der han videre forteller om alle de kunnskapsrike og aktive personene fra ulike offentlige og private virksomheter som besitter,--ja,.. altså Kraftlaget.

Nasjonalforeningens initiativ

Det var Nasjonalforeningen i Stavanger som for noen år siden splittet opp alle sine mange aktiviteter til ulike stiftelser og aksjeselskaper. Hensikten er å spre engasjement og ansvar nærmere brukerne, kan Dahle fortelle når vi kommer inn

på hvordan det hele startet. Og det er mange som ønsker hjelp til ulike oppgaver. Og hjelp kan både enkeltpersoner, utvalg, grupper, offentlige og private institusjoner få. Men da må man ta kontakt 3–4 dager før den aktuelle hjelp skal ytes. *Vi rekrutterer og formidler frivillige personer som ønsker å hjelpe til der hjelp trengs. Fra det enkleste, ja til og med noen ganger, ganske kompliserte oppdrag*, sier Dahle.

Hva med kostnader?

Ja, det spør vi også om og den daglige leder er klar med svaret: *Frivillighet i seg selv er gratis. Det er hele poenget, selv om de som er frivillige er slike som vil*

Daglig leder Øystein Dahle og nestformann i Sanitetsforeningen og medlem av Arbeidsutvalget i Sentralen, Gro Loftshus i full sving med å klargjøre feiringen av de 10 første årene.

Varaordfører Bjørg Tysdal Moe: *Frivillighet er en arv som, ved å føres videre, gir oss noe tilbake.*

Styreleder Brit Egaas Røen: – *Jeg er stolt over kvaliteten i frivillighetsarbeidet i Stavanger. Folk må læres opp til frivillighet.*

fylle sin hverdag med gode opplevelser, både for andre og for seg selv. Man opplever å treffe mange hyggelige mennesker og vet at man samtidig gjør noe for andre. Men vi legger ikke skjul på at der er naturlig å legge igjen noen kroner til faktiske utgifter så som parkering og bensin. Det er også en form for «betaling» å spandere en kopp kaffe og en hyggelig prat rundt kjøkkenbordet. Men noen form for «tariffer» finnes det ikke i vårt arbeid.

Kapasitet og organisering

Frivillighetssentralen Hillevåg Hinna har i dag ca. 120 frivillige som utfører oppgavene. Men daglig leder ønsker ennå

flere til å delta i de mange oppgavene. Det søkes etter slike også i samarbeid med de 7 sykehjemmene i Hillevåg Hinna. Og vårt motto i rekrutteringen til sykehjemmene er, som overskriften på denne artikkelen: **Det du kan, er det vi trenger!** Et flott motto, synes bl.a. Mortepumpens utsendte. *Det betyr at alle kan gi en hjelpende hånd. Og dette er frivillighet på sitt beste*, understreker Øystein Dahle. Han lister også opp en lang rekke typer arbeidsoppgaver. Vi kan bare nevne en begrenset mengde, såsom: Går turer, kjøpe mat, fikse skuffer og gardiner, følgesvenn til lege og røntgenundersøkelse, synger og spiller, går i

svømmehall, spiller bridge, restaurerer sjøhus og sager ved, arrangerer naturstier osv. osv. i det uendelige-----

Et personlig ønske fra daglig leder

På Mortepumpens ovennevnte spørsmål, fikk vi følgende svar: *At alle hjelper noen, en venn, nabo, en gammel dame/ mann, en enslig, en i sorg, et idrettslag, et sangkor---*. *At vår status som «frivillig» kan bli ennå høyere. Tenk for et medmenneskelig samfunn vi ville fått.*

10 års-feiring for frivillighet

Og dette arbeidet for et stadig bedre «medmenneskelig samfunn» ble feiret i Sanitetsforeningens lokaler på Hinna, fredag 27. januar. Lokalene er Frivillighetssentralens nærmeste nabo, et eksemplarisk nabofellesskap som selv praktiserer mottoet; *Det du kan , er det vi trenger.* Styrelederen for Stiftelsen Brit Egaas Røen hilste jubилanten. Og varaordfører Bjørg Tysdal Moe, bragte hilsen fra Stavanger kommune. Markeringen av jubileet ble deretter rundet av med servering og, som det heter ---- «*lødige underholdning*» ved Vaulen trekkspillklubb.

PS:

Dagen før jubileet ble feiret, utlyste Kirke- og kulturdepartementet tilskudd til opprettelse av 10 nye frivillighetssentraler. Det gjelder å benytte anledningen for dem som fortsatt mangler et slikt unikt tilbud i sin nærhet.

HJEMSERVICE

Dette er en tjeneste for dem som har behov/ønske for en samtalepartner, en som stikker innom – en å gå tur med, hjelp til personlig hygiene, dusj etter behov, tilrettelegging ved måltider, hjelp til matlaging, følge til tannlege, lege, apotek, offentlige kontorer, hjelp til rengjøring i hjemmet, klesvask m.m. Hjelp til å gjøre hverdagen triveligere og enklere rett og slett.

Skipper Worse har en fantastisk medarbeider som har ansvar for denne tjenesten, slik at det blir stabilitet i det tilbudet du får av oss.

Vi tilbyr våre tjenester også på kveldstid og i helger.

GRATIS PÅSKEKONSERT

for penjonister og andre
i Domkirken

Torsdag 6. april kl. 13.30

Program:

Se annonse senere i byens aviser

Arr: Domkirken og Eldrerådet

ÅRSMELDING

FOR ELDRERÅDET 2005

Eldrerådet har hatt følgende sammensetning:

Medlemmer:

Hilmar Egeli, leder
Eli Pedersen, nestleder
Arne Berglia
Olav Bjørngaas
Magne Sagvaag
Liv Bodil Kallelid
Karsten Berg
Margot Pedersen
Kitty Janzon

Varamedlemmer:

Rolf Marton Amundsen
Johanne Hauff
Sverre Ognedal
Kari Nord
Olav Espedal

Eldrerådet har i løpet av året hatt 13 møter og behandlet 131 saker.

Arne Berglia har vært ansvarlig for saksforberedelsen av regulerings- og byggesaker for Eldrerådet.

Hvordan sakene oppstår:

Egne Saker	41
Byutvikling	68
Oppvekst og levekår	19
Øvrig	3
<hr/>	
Til sammen	131
Orienteringssaker fremlagt i møte	59

Egne saker har fordelt seg slik:

Vedrørende økonomiske tilskudd	4
Innbydelser/representasjon på andre møter	7
Godkjenning av møteprotokoll	12
Andre saker	18
<hr/>	
Til sammen	41

AKTUELLE SAKER SOM HAR VÆRT TIL BEHANDLING

Regulerings- og byggesaker

Eldrerådet har hatt til behandling og uttalt seg i en rekke saker av varierende omfang. Eldrerådet legger stor vekt på å sikre de eldres vilkår og muligheter i sakene. I 2005 behandlet Eldrerådet 63 reguleringsaker.

Av saker som har vært til behandling kan nevnes:

- Reguleringsplan for Kvernevik lokalsenter, Madla bydel
- Reguleringsplan for området ved Hinnavågen/Boganesveien, Hinna bydel
- Reguleringsplan for Kilden, Hinna Bydel
- Reguleringsplan for friområdene nord for Hestnes, Madla bydel
- Reguleringsplan for Indre Tasta, Tasta bydel
- Reguleringsplan for Bjergsted vest, Eigenes og Våland bydel
- Bebyggelsesplan for Madlatorget, Madla bydel
- Reguleringsplan for Skeiehagen friområdet og bolig, Hundvåg bydel.

Tilskudd til sosialt forebyggende arbeid for eldre

Av en samlet bevilgning til Eldrerådet på kr 510.000 ble ca 70% utdelt til ulike foreninger, organisasjoner og lag til sosialt forebyggende arbeid for eldre. Dette er i samsvar med de retningslinjer som er vedtatt for bruk av midlene. Spesielt for de mindre foreninger og lag er disse tilskuddene ofte helt avgjørende for den videre virksomhet.

Alt i alt må en kunne si at byens 50 pensjonistforeninger sammen med eldresentrene gjennom alle sine kulturtilbud og ulike aktiviteter legger ned et stort arbeid, ofte på frivillig basis til beste for byens eldre. Fagfolk hevder at dette er et godt helseforebyggende arbeid.

Det er også i 2005 bevilget midler til julearrangement i samarbeid med Fellesutvalget for pensjonistforeninger. Det samlede forbruk i 2005 er i samsvar med bevilgningen.

Kommunens handlings- og økonomiplan 2006–2009. Årsbudsjett 2006

Eldrerådet har avgitt egen uttalelse til Handlingsplanen og Årsbudsjettet som er sendt formannskap og bystyret. Eldrerådet er spesielt opptatt av bemanning/økonomien ved sykehjemmene og økonomien i hjemmebaserte tjenester.

Middagsdistribusjon til hjemmeboende

Eldrerådet har avgitt uttalelse i saken og er opptatt av at det må stilles strenge krav til middagens kvalitet og at det må være valgmuligheter til varm og kald mat, videre at hjemmebaserte tjenester bør ha tilsyn med brukere.

Eldres hus i Kongsgt. 43

Utbedringsarbeidene i Kongsgt. 43 var

ferdigstilt 1. februar 2005. Kafeen og rådgivningskontoret åpnet 14. februar. Huset er i bruk både på dag- og kveldstid. 8 pensjonistforeninger og Eldrerådet har kontorer i huset. Flere av pensjonistforeningene har sine medlemsmøter på kveldstid i kafélokalene.

Det er vært godt frammøte på kafeen og rådgivningskontoret. Ellers har det vært ulike aktiviteter i huset som bl.a. mobiltelefonkurs, datakurs/aktiviteter på internettkafeen og kurs i elektronisk behandling av selvangivelsen.

Flere frivillige har deltatt i kafé- og kjøkkentjenesten samt andre arrangementer. Det vil bli utarbeidet egen evalueringsrapport etter ett års drift. Husstyret jobber på frivillig basis og har hatt 21 møter i 2005.

Eldres hus ble offisielt åpnet av Ordføreren ved en tilstelning i huset 16. juni.

Årets pensjonist 2004

Arthur Langerud ble tildelt prisen som «Årets pensjonist 2004». Tildelingen ble foretatt av varaordføreren på pensjonisttreffet på Eldres dag 1. oktober i Atlantic Hall.

Fellesutvalget for pensjonistforeninger i Stavanger

Eldrerådet samarbeider meget godt med Fellesutvalget. Eldrerådets leder blir invitert og møter ofte på møtene.

Møte om geriatriavdelingen ved Stavanger sykehus

I samarbeid med Fellesutvalget arrangerte Eldrerådet et åpent møte i Eldres hus om geriatriavdelingen. Direktør ved SUS Gunnar Hall Skavoll orienterte om de videre planer med avdelingen. Møtet var meget godt besøkt.

Eldrerådskonferanser

7 av rådets medlemmer samt sekretær deltok på storbykonferansen for Eldreråd i Kristiansand 13.–15. juni. Flere uttalelser vedrørende eldresaker ble vedtatt oversendt sentrale myndigheter. 10 av rådets medlemmer og varamedlemmer deltok på Senior konferansen for fylkets eldreråd på Victoria hotell 9. november.

Unionsoppløsningsdagen 7. juni 2005

Eldrerådets leder deltok i planleggingskomiteen for arrangementet i Stavanger sentrum på unionsoppløsningsdagen. Ordføreren, varaordføreren og Eldrerådets leder ledet oppmarsjen av skolebarn til Domkirkeklassen fra tre steder i Stavanger sentrum. Kl. 13.00 var det jubileumskonsert for pensjonister i Stavanger domkirke med et allsidig program. Kirken var fullsatt. Kl. 15.00 gav Ordføreren i samarbeid med Eldrerådet middag i Eldres hus for personer i Stavanger over 100 år.

Eldrerådets studietur til Aberdeen

Eldrerådet hadde i tiden 14.–19. september en meget vellykket studietur til Stavangers vennskapsby Aberdeen. Programmet for studieturen var utarbeidet av Aberdeen kommune med besøk på eldre-institusjoner og konferanser med politikere og ansatte innen Helse og omsorgstjenestene.

Representasjon i diverse utvalg

Eldrerådet har også i 2005 vært representert ved Arne Berglia i «Prosjektgruppen frivillighetsarbeid i sykehjem». Arne Berglia har dessuten vært medlem av prosjektgruppen «Tilgjengelighet på regionens båter» i regi av Forbrukerrådet.

Olav Bjørngaas var medlem i «Prosjekt

om legemiddelhåndtering» og er medlem i brukerutvalget ved Stavanger Universitetssykehus.

Befaringer og besøk i pensjonistforeninger

Eldrerådets leder og flere av medlemmene har også i 2005 besøkt flere pensjonistforeninger og lag. Det er gitt orienteringer om rådets virksomhet og de saker rådet arbeider med. Eldrerådet mottar en rekke henvendelser fra foreninger og enkeltpersoner om aktuelle saker.

Eldredagen – Friluftslivets år 2005

Året 2005 var Friluftslivets år. Statens seniorråd henstilte til eldrerådene om å lage friluftsansatte for eldre og barn på Eldres dag 1. oktober i samarbeid med aktuelle organisasjoner. Mottoet var: «Bygge bro mellom generasjonene». Eldrerådet dannet sammen med: Stavanger turistforening, Nasjonalforeningen, Frivillighetssentralen og Grønn hverdag en komite som planla og gjennomførte et større arrangement rundt Mosvatnet på formiddagen 1. oktober. Det var 7 forskjellige aktivitetsposter med konkurranser og informasjon. Astrid Nøklebye Heiberg åpnet aktivitetdagen. Ca. 300 eldre og barn deltok i aktivitetene.

Om kvelden var det et stort pensjonisttreff i Atlantic Hall med 330 eldre deltakere. Professor Per Fugelli holdt foredrag med tema «Helse og natur». Svein Inge Årrestad underholdt med muntre historier og Terje Rønnevik sto for sang og musikk. Det ble vist lysbilder fra arrangementene rundt Mosvatnet. I programmet for øvrig var det bevertning og utlodning.

Dagstur for beboere på sykehjem

Eldrerådet arrangerte 16. august dagstur

til Jæren for beboere fra sykehjemmene Bergåstjern og Haugåstunet. Det var 38 deltakere med på turen som var meget populær og vellykket. Turen var lagt opp med besøk i Arboreet og middag på Holmavatn.

Konsserter i Hillevåg kirke og Domkirken

I anledning besøk av et barnekor fra Taiwan arrangerte Hillevåg kirke og Eldrerådet den 5. august en konsert i kirken. Det var en meget fin konsert med godt besøk av pensjonister, beboere på syke/aldershjem og andre.

Den 21. desember kl. 13.45 arrangerte Domkirken og Eldrerådet julekonsert i kirken for pensjonister, beboere på sykehjem/aldershjem og andre. Medvirkende var: Sangbrødrene, solist Ragnhild Hadland, organist Terje Hadland, varaordfører Bjørg Tysdal Moe og Eldrerådets leder. Konserten var meget vellykket og kirken var nesten fullsatt. Gledelig var det at så mange beboere fra sykehjem hvorav 21 rullestolbrukere var møtt fram.

Julearrangement på sykehjem

Eldrerådet valgte i 2005 å holde julefesten på Rosendal sykehjem og omsorgsboliger som har 47 beboere. Det var sjetten året at

Eldrerådet arrangerte julefest på sykehjem. Juletilstelningene er meget populære blant beboerne.

Kultur og julemarked i Parken

Eldres hus ble i samarbeid med arrangørene av julemarkedet laget om og pyntet som Julehus. Eldre og barn ble oppfordret til å delta i husets aktiviteter. Eldre fortalte om sin barndoms jul. Det ble spilt og sunget julesanger, flettet gammeldagse julekurver og lenker, solgt brus, kaffe og julekaker. Julehuset var åpent lørdag og søndag 10. og 11. desember og 17. og 18. desember. Flere av Eldrerådets medlemmer hadde på frivillig basis ansvaret for arrangementene i Julehuset. Oppslutningen var etter værforholdene bra.

Andre saker

Av andre viktige saker som Eldrerådet har lagt ned arbeid i kan nevnes;

- Legedekning ved sykehjemmene
- Oppdragsavtaler om drift av eldre- og aktivitetssentrene
- Kommuneplan 2006 – 2021
- Eldresenterstrukturen i Stavanger
- Avvikling av tilskudd til aldershjem
- Innføring av aktivitetsbaserte inntekter i avlastningstjenestene
- Brukervalg i omsorgstjenestene

Landslaget for offentlige pensjonister – LOP

Program for våren 2006:

- Tirsdag 7. mars: Professor Inge Bø: «Språket. Hvordan vi manipulerer hverandre.»
Tirsdag 4. april: Øystein Zeiner: «Fremtiden for oss eldre i Stavanger.»
Tirsdag 9. mai: Dagstur med buss. Dirdal: Vi besøker forskningsstasjonen.
Byrkjedalstunet: Middag med kaffe. Hjem via Gloppedalsura.

VEL MØTT!

HELSE UKE PÅ SKIPPER WORSE SENTRENE

Det blir i perioden mandag 13. til fredag 17. mars 2006 helse uke på Skipper Worse sentrene.

Det blir ulike aktiviteter på alle våre sentre. Foredrag, demonstrasjoner og stands.

Her er litt av programmet:

Mandag 13. mars: Åpning av helseuken på Ledaal kl. 11.00.

På Ågesentunet blir det besøk fra Helsehuset kl. 13.00.

Tirsdag 14. mars (Madla): Gla trim kl. 11.00, Norsk Luftambulansse kommer kl. 11.30, det blir foredrag og demonstrasjon av hjertestarter. Det blir stands med besøk fra helsekost, apotek med mer.

Onsdag 15. mars (Ledaal): Ut på tur kl. 11.00, Norsk Luftambulansse kommer kl. 12.00, det blir foredrag og demonstrasjon av hjertestarter. Vi får demonstrert massasjestoler og får besøk fra apotek med mer.

Torsdag 16. mars (Ågesentunet): Ut på tur kl. 11.00, Brits Helsekost holder foredrag kl. 12.00. Apoteket i Hillevåg orienterer om legemidler med mer kl. 13.00.

Fredag 17. mars (Tasta): Vi får besøk av sykepleier Ingjerd Mestad som snakker om osteoporose kl. 10.30.

SENIOR REISER

Årets reisemål:

Fruktblomstring i Hardanger og opphold på Rica Brakanes i Ulvik
Avreise 22. mai til 25. mai 2006. – *Påmelding: Snarest og senest 1. april 2006*

Tur til Lofoten med Helgelandskysten og Bodø
Bli med og opplev en tur hvor natur og opplevelsene står i kø
Avreise 29. mai til 9. juni 2006. – *Påmelding: Snarest og senest 1. april 2006*

Høsttur til Berlin og Dresden,
to av Europas mest markante byer historisk og ikke minst kulturelt
Avreise 18. sept. til 26. sept. 2006 – *Påmelding: Snarest og senest 1. juni 2006*

Ta kontakt med Senior Reiser tlf. 51 56 43 30 for nærmere informasjon

TURGRUPPENE:

Skipper Worse Tasta hver tirsdag	kl. 11.00	Sprek turgruppe
Skipper Worse Madla hver onsdag	kl. 10.30	Sprek turgruppe
Skipper Worse Ledaal hver onsdag	kl. 11.00	
Skipper Worse Ågesentunet hver torsdag	kl. 11.00	

Mosjon, frisk luft og sosialt samvær. Etterpå samles vi til kaffe og «drøss».

SYKKELGRUPPER:

Skipper Worse Ledaal hver mandag	kl. 10.00
Skipper Worse Madla hver tirsdag	kl. 11.00
Skipper Worse Tasta hver onsdag	kl. 10.00
Skipper Worse Ågesentunet hver onsdag	kl. 10.30

Vi sykler ulike ruter hver uke. Mosjon, frisk luft og sosialt samvær.

SKIPPER WORSE MIDDAGSDISTRIBUERING

Skipper Worse AS bringer middag hjem på døren til de som ønsker eller trenger det. Det er næringsrik og variert kost ut fra valgfri meny.

Ring Nina Fjermestad for spørsmål eller bestilling: tlf. 51 56 43 43 eller nina.fjermestad@skipper-worse.no

Menyen er å finne på www.skipper-worse.no

SMÅJOBBSENTRAL

Formålet med Småjobbsentralen er å formidle rimelig arbeidskraft til enkle oppdrag til eldre og funksjonshemmede som trenger slik hjelp. Hensikten er også å fremme sosial kontakt og oppleve gleden ved å hjelpe andre.

Småjobbsentralen tar sikte på å formidle hjelp innen områdene: Sosial kontakt, gå ærender, småreparasjoner o.l. Arbeidsområdene vil bli utvidet i samsvar med etterspørsel og tilgang på hjelpere.

Vi er å treffe hver mandag og torsdag fra kl. 10.00 til 14.00, så ring oss på telefon 51 56 43 30.

SKIPPER WORSE

Kurs som starter opp etter 9. mars 2006

Skipper Worse Tasta: Mobilkurs nyb.	Skipper Worse Madla: Glassfusing
Skipper Worse Tasta: Glassfusing	Skipper Worse Ledaal: Bilfører 65 +
Skipper Worse Tasta: Perle og klokkekurs	Skipper Worse Ledaal: Mobilkurs nyb.
Skipper Worse Madla: Videokurs	Skipper Worse
Skipper Worse Madla: Smykkekurs – kunstglass	Ågesentunet: Båtførerkurs (kveld)

Skreddersydde kurs for private:

Hva med å invitere venner, kollegaer, klubben, foreningen etc. med på kurs? For grupper på minimum 5 personer kan vi tilby skreddersydde kurs innen språk, data, kunsthag og ulike typer hobbykurs.

Kursopplegg skreddersys etter den enkelte gruppes behov. Undervisningen kan foregå på dag og kveld i våre lokaler etter ønske.

Kontakt kursansvarlig Tone Sletten Ånestad, tlf. 51 56 43 38 for mer informasjon.

SKIPPER WORSE

NYTT AV ÅRET - Intensive sommerkurs

DATAKURS – LÆR DEG DATA

PÅ EN UKE:

Mandag 12. – fredag 16. juni 2006

Ledaal Windows/tekstbeh. nyb kl. 10.00

Mandag 19. til 23. juni 2006

Ledaal Internett nyb. kl. 10.00

SPRÅKKURS:

Mandag 19. – fredag 23. juni

Ågesentunet Fransk konversasjon
kl. 10.00

Mandag 19. – fredag 30. juni,

går over 2 uker

Madla Spansk nyb. kl. 10.00

Mandag 3. – fredag 7. juli

Ledaal Spansk lettere konversasjon
kl. 10.00

AKVARELL/OLJEMALING

Mandag 12. til 16. juni

Ledaal Akvarell/oljemaling kl. 10.00

Aktiviteter våren 2006 Skipper Worsse sentrene

Mars 22. 2006 Felles busstur til Hå Gamle prestegard og Nærlandsparken.
Middag på Nærland Gjestegard kr. 350,- pr. person.

Skipper Worsse Ågesentunet: Tlf. 51 58 14 57

Mars 13. Kl. 12.00 Info fra Helsehuset
Mars 16. Kl. 13.00 Hillevåg Apotek informerer om diabetes og benskjørhet
Mars 23. Kl. 13.00 Info: Hva kan Frivillighetssentralen gjøre for deg?
April 6. Kl. 12.00 Påskelunsj. Kr. 70,- pr. person
April 27. Kl. 13.00 Blix og Nygård, sang og musikk. Kr. 70,- pr. person
Mai 4. Kl. 13.00 Visning blomsteroppsetting
Juni 15. Kl. 17.00 Grillfest med allsang og dans. Kr. 150,- pr. person

Skipper Worsse Tasta: Tlf. 51 54 13 47

April 4. Kl. 10.00 Smykke/klokkekurs, en dags kurs
April 5. Kl. 12.00 Påskemiddag med andakt og underholdning. Trekning på vårens utlodning. Påmelding
April 26. Kl. 18.00 Blix og Nygård program om Erik Bye, servering. Underholdning, dans ved Jan's trio. Påmelding
Juni 14. Kl. 17.00 Midtsommerfest/evt. busstur. Påmelding

PROGRAM «Den nyttige timen» annenhver fredag kl. 11.30

Mars 17. Informasjon om osteoporose ved sykepleier Ingjerd Mestad
Mars 31. Informasjon/rådgivning fra Stavanger ligningskontor
April 28. Forslag til hagestell, balkongkasser m.m. ved Kristian Reilstad fra Det norske hageselskap
Mai 12. Informasjon fra Hjelpemiddelsentralen ved Bjørg Serigstad

Skipper Worsse Madla: Tlf. 51 59 18 13

April 5. Kl. 12.00 Påskelunsj
April 26. Kl. 12.30 «Fottur i Afrika». Tove von Krogh viser lysbilder og forteller fra turen i Afrika
Juni 7. Kl. 10.30 Sommertur til Arboretet. Nærmere info senere

Skipper Worsse Ledaal: Tlf. 51 56 43 30

Mars 14. Kl. 13.00 Arild Lohne demonstrerer massasjestol
Mars 29. Kl. 19.00 Mannekengoppvisning
April 1. Kl. 11.00 Påskemesse
Mai 2. Kl. 12.30 Vi planter i krukker og urner
Mai 17. Kl. 11.00 17. mai arrangementet
Søndagene 5. mars, 2. april Søndagsdans, Belg Blås og Komp spiller. Alle er hjertelig velkommen. Kr. 100,- pr. pers.
Søndagene 26. mars, 23. april, 28. mai Sanger til søndagskaffen. Ved Harald Johnsen. Enkel bevertning kr. 30,-

Betalingssetter fra 1.1.2006 Stavanger kommune

- Dagsenter opphold: Kr 59 pr dag
Avtalte dagsenterbesøk må betales for hvis fravær ikke er varslet minst en uke på forhånd.
- Korttidsopphold i institusjon: Kr 118 pr døgn
- Opphold på trygghetsavdeling: Kr 118 pr døgn
- Korttidsopphold på sykehjem i Spania: Kr 118 pr døgn
Langtidspasienter syke/aldershjem betaler sitt faste vederlag.
I tillegg kommer reise og forsikring.
- Langtidsopphold i institusjon: 75 % av inntekt mellom kr. 6 000,- og folketrygdens grunnbeløp, 85 % av overskytende inntekt, maks 19.000 kr./mnd.

Nettoinntekt	Hjemmehjelp/miljøarb. maksimal månedssats	Abonnements-
		avgift trygghetsalarm pr. måned
< 2G (0–121.398)	kr. 150	kr. 155
2G–3G (121.398–182.097)	kr. 265	kr. 175
3G–4G (182.097–242.796)	kr. 875	kr. 330
• > 4G (242.796)	kr. 1755	

Med G menes grunnbeløp i folketrygden. Nettoinntekt er inntektsgrunnlag ved siste ligning. Inntektstgruppene justeres pr. juli når ny G foreligger, og nettoinntekt pr. oktober når ny ordinær skatteavregning foreligger.

- «Arbeidsreise». Egenandel 15 kr. /tur.
- Faktureringsgebyr legevakt 40,- kroner

BEHOV FOR LETTSTELT BOLIG?

Vi tilbyr boliger med heis og livsløpsstandard, beregnet for eldre.

Boligene er på:

- Gausel
- Hundvåg
- Storhaug

Kontakt oss på Løkkeveien 51,
telefon 51 84 95 63/00 for nærmere
opplysninger.

Mer informasjon finner du dessuten på
våre nettsider - www.boligbyggelaget.no

Stavanger Boligbyggelag

Postboks 88, Sentrum 4001 Stavanger
Tlf 51 84 95 00 - www.boligbyggelaget.no

STAVANGER
BOLIGBYGGELAG

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

P.P.

Returadresse:

«Mortepumpen»

Eiganes og Tasta helse- og sosialdistrikt
St. Svithunsgt. 5, 4005 STAVANGER

**Vi satser på god
kvalitet og service**

Stavanger Helsebutikk A/S

- **Sykeartikler**
- **Hjelpemidler for funksjonshemmede**
- **Førstehjelpsutstyr**
- **Stomiutstyr**
- **Inkontinensutstyr**

Lars Hertervigsgt. 3 – 4001 Stavanger
Rett over Straen Senteret. Telefon: 51 52 35 31